

Jurisprudentie

Zaak C-160/14

**João Filipe Ferreira da Silva e Brito e.a.
tegen
Estado português**

(verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door de Varas Cíveis de Lisboa)

„Prejudiciële verwijzing — Harmonisatie van de wetgevingen — Behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen — Begrip overgang van een vestiging — Verplichting tot het indienen van een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267, derde alinea, VWEU — Beweerde schending van het Unierecht door een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep — Nationale wettelijke regeling die het recht op vergoeding van de schade ten gevolge van een dergelijke schending afhankelijk maakt van de voorafgaande vernietiging van de beslissing waardoor die schade is veroorzaakt”

Samenvatting – Arrest van het Hof (Tweede kamer) van 9 september 2015

1. *Sociale politiek — Harmonisatie van de wetgevingen — Overgang van ondernemingen — Behoud van de rechten van de werknemers — Richtlijn 2001/23 — Werkingssfeer — Overgang — Begrip — Criteria*

(Richtlijn 2001/23 van de Raad, art. 1, lid 1)

2. *Sociale politiek — Harmonisatie van de wetgevingen — Overgang van ondernemingen — Behoud van de rechten van de werknemers — Richtlijn 2001/23 — Werkingssfeer — Overgang van een vestiging — Begrip — Ontbinding van een onderneming door de hoofdaandeelhouder ervan, die vervolgens in de plaats treedt van de ontbonden onderneming — Daaronder begrepen — Voorwaarden — Autonome organisatorische structuur van de ontbonden onderneming niet behouden — Geen invloed*

(Richtlijn 2001/23 van de Raad, art. 1, lid 1)

3. *Prejudiciële vragen — Voorlegging aan het Hof — Uitleggingsvragen — Verplichting tot verwijzing — Omvang — Uiteenlopende beslissingen van lagere nationale rechterlijke instanties en gevaar voor uiteenlopende rechtspraak op het niveau van de Unie ten gevolge van moeilijkheden bij de uitlegging van het begrip „overgang van een vestiging” in de zin van richtlijn 2001/23 — Daaronder begrepen*

(Art. 267, derde alinea, VWEU; richtlijn 2001/23, art. 1, lid 1)

4. *Recht van de Europese Unie — Rechten toegekend aan particulieren — Schending door een lidstaat — Verplichting om de aan particulieren berokkende schade te vergoeden — Voorwaarden — Nationale wettelijke regeling die het recht op schadevergoeding afhankelijk stelt van de voorafgaande vernietiging van de rechterlijke beslissing waardoor de schade is veroorzaakt, terwijl die vernietiging in feite uitgesloten is — Ontoelaatbaarheid*

1. Zie de tekst van de beslissing.

(cf. punten 24-27)

2. Artikel 1, lid 1, van richtlijn 2001/23 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „overgang van een vestiging” ook betrekking heeft op een situatie waarin een onderneming die actief is op de markt voor chartervluchten, wordt ontbonden door haar hoofdaandeelhouder, die zelf een luchtvaartonderneming is, en laatstgenoemde onderneming vervolgens in de plaats treedt van de ontbonden onderneming door de overeenkomsten betreffende de huur van vliegtuigen en de lopende charterovereenkomsten over te nemen, activiteiten uitvoert die voordien door de ontbonden onderneming werden verricht, sommige werknemers die tot dat ogenblik waren gedetacheerd bij die onderneming, weer in dienst neemt en hen belast met dezelfde taken als zij voordien uitvoerden, en kleine uitrusting van die onderneming overneemt.

Voor de toepassing van artikel 1, lid 1, van richtlijn 2001/23 is het niet relevant dat de entiteit waarvan het materieel en een gedeelte van het personeel zijn overgenomen, in de verkrijgende vennootschap is geïntegreerd zonder haar autonome organisatorische structuur te behouden, voor zover een band blijven bestaan tussen enerzijds dat aan laatstgenoemde vennootschap overgedragen materieel en personeel en anderzijds de voortzetting van de activiteiten die voordien werden uitgevoerd door de ontbonden vennootschap. Niet het behoud van de specifieke wijze waarop de ondernemer de verschillende overgedragen productiefactoren had georganiseerd, is immers relevant om te besluiten dat de identiteit van de overgegangene entiteit is bewaard, maar wel het behoud van de functionele band die maakt dat die factoren onderling samenhangen en elkaar aanvullen. De handhaving van een dergelijke functionele band tussen de verschillende overgedragen factoren biedt de verkrijger dus de mogelijkheid om deze, zelfs in geval van de integratie ervan, na de overgang, in een nieuwe, verschillende organisatorische structuur te gebruiken om dezelfde of een soortgelijke economische activiteit voort te zetten.

(cf. punten 32-35, dictum 1)

3. In omstandigheden waarin lagere rechterlijke instanties uiteenlopende beslissingen geven over de uitlegging van het begrip „overgang van een vestiging” in de zin van artikel 1, lid 1, van richtlijn 2001/23 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen, en waarin die uitlegging tevens herhaaldelijk moeilijkheden oplevert in de verschillende lidstaten, moet artikel 267, derde alinea, VWEU aldus worden uitgelegd dat een rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, verplicht is het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing over die uitlegging.

Hoewel de procedure van artikel 267 VWEU een instrument is voor samenwerking tussen het Hof en de nationale rechterlijke instanties, dat het Hof in staat stelt die instanties de elementen voor uitlegging van het Unierecht te verschaffen die zij nodig hebben om de voor hen aanhangige gedingen te beslechten, dient een nationale rechterlijke instantie zich in beginsel overeenkomstig artikel 267, derde alinea, VWEU tot het Hof te wenden wanneer tegen haar beslissing volgens het nationale recht geen hoger beroep openstaat en voor haar een vraag over de uitlegging van het Unierecht wordt

opgeworpen, tenzij zij heeft vastgesteld dat de opgeworpen vraag niet relevant is of dat de betreffende bepaling van het Unierecht door het Hof reeds is uitgelegd of dat de juiste toepassing van het Unierecht zo voor de hand ligt dat daarover geen redelijke twijfel kan bestaan. Bij de beoordeling of een dergelijk geval zich voordoet, moet rekening worden gehouden met de eigen kenmerken van het Unierecht, met de bijzondere moeilijkheden bij de uitlegging ervan en met het gevaar voor uiteenlopende rechtspraak binnen de Unie.

(cf. punten 37-39, 45, dictum 2)

4. Het Unierecht en meer bepaald de door het Hof van Justitie van de Europese Unie geformuleerde beginselen betreffende de aansprakelijkheid van de staat voor de schade die particulieren lijden ten gevolge van een schending van het Unierecht door een rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale wettelijke regeling die als voorwaarde stelt dat de schadeveroorzakende beslissing van die rechterlijke instantie voorafgaandelijk is vernietigd, terwijl die vernietiging in feite uitgesloten is.

Gezien de essentiële rol van de rechterlijke macht bij de bescherming van de rechten die particulieren aan de voorschriften van het Unierecht ontleen, zou de volle werking van die voorschriften immers in het gedrang komen en zou de bescherming van de daarin toegekende rechten worden verzwakt indien het uitgesloten zou zijn dat particulieren onder bepaalde voorwaarden schadevergoeding krijgen wanneer zij in hun rechten zijn geschaad door een schending van het Unierecht die is terug te voeren op een beslissing van een rechterlijke instantie van een lidstaat die in laatste aanleg uitspraak doet. Het is overeenkomstig het nationale recht dat de staat – zodra is voldaan aan de voorwaarden voor staatsaansprakelijkheid, wat de nationale rechterlijke instanties dienen vast te stellen – de gevolgen van de veroorzaakte schade ongedaan moet maken, met dien verstande dat de bij de nationale wettelijke regelingen gestelde voorwaarden voor schadevergoeding niet ongunstiger mogen zijn dan die welke voor gelijksoortige nationale vorderingen gelden (gelijkwaardigheidsbeginsel), noch van dien aard mogen zijn dat zij het verkrijgen van schadevergoeding in de praktijk onmogelijk of uiterst moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel). Een nationale wettelijke regeling die als voorwaarde stelt dat de schadeveroorzakende beslissing van die rechterlijke instantie voorafgaandelijk is vernietigd, terwijl die vernietiging in feite uitgesloten is, kan het uiterst moeilijk maken vergoeding van de schade ten gevolge van de betrokken schending van het Unierecht te verkrijgen.

Bovendien kan een ernstige belemmering – zoals die welke uit die nationale wettelijke regeling voortvloeit – van de effectieve toepassing van het Unierecht en met name van een zo fundamenteel beginsel als de aansprakelijkheid van de staat wegens schending van het Unierecht, dat inherent is aan het stelsel van de Verdragen waarop de Unie is gegrond, niet worden gerechtvaardigd door het beginsel van het gezag van gewijsde of het rechtszekerheidsbeginsel.

(cf. punten 47, 50, 51, 58-60, dictum 3)